

Äänekosken kaupunki

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2016

Äänekosken kaupunki
Hallintokatu 4
44100 ÄÄNEKOSKI
Y-tunnus 2045520-5

1 SISÄLLYS

1. Tarkastuslautakunta.....	2
2. Tarkastuslautakunnan toiminta	2
3. Jälkiseuranta	3
4. Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi	4
5. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.....	4
6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta.....	5
7. Henkilöstö ja työllisyys	6
8. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen.....	7
9. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi.....	7
10. Yhteenveto	8
11. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle.....	9

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA VUONNA 2016

1. Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n perusteella on Äänekosken valtuusto asettanut tarkastuslautakunnan vuosien 2013–2016 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet valtuustokaudella 2013–2016 ovat:

– Laura-Liisa Hyytiäinen, puheenjohtaja	(Kauko Pasanen)
– Pentti Salminen, varapuheenjohtaja	(Marko Tuhkanen)
– Ari Järvinen, jäsen (25.9.2016 asti)	(Olli Jämsén 25.9.2016 asti)
– Olli Jämsén, jäsen (26.9.2016 alkaen)	(Ilkka Saarenpää 26.9.2016 alkaen)
– Paul Lilienkampf, jäsen	(Marja Uusitupa)
– Henna Penttinen, jäsen (31.12.2016 asti)	(Vappu Kautto)
– Vappu Kautto, jäsen (alkaen 1.1.2017)	(Merja Pekkala 1.1.2017 alkaen)
– Virva Tikkanen, jäsen	(Liisa Lakanen)
– Kalervo Toffer, jäsen	(Sirpa Kärkkäinen)

Valtuusto on valinnut kuntalain 122 §:n mukaiseksi tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n, joka on nimennyt vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT, HT Jukka Vuorion, joka toimi myös lautakunnan sihteerinä.

Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus on ollut lautakunnan käytössä tätä arviointikertomusta laadittaessa. Konserniyhtiöiden vastuullisina tilintarkastajina ovat toimineet JHT, HT Jukka Vuorio, JHT, HT Tuula Ylikangas, JHT, HT Aki Rusanen ja JHT, HT Jarmo Jäspi ja HT Emma Paananen.

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Arviointikertomuksen 2015 jättämisen jälkeen lautakunta on kokoontunut yhdeksän kertaa. Vuoden aikana lautakunnan työskentely painottui opetuspalveluihin (perusopetus luokat 1-9). Lautakunta on kuullut seuraavia henkilöitä

- Henkilöstöjohtaja Arja-Leena Kriivarinmäki
- Opetus- ja kasvatusjohtaja Ville Härtsiä
- Talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- Hallintojohtaja Aleks Heikkilä
- Palvelujohtaja Mirja Ahoniemi
- Hankinta-asiantuntija Pauliina Virtanen

- Elinvoimajohtaja Sari Åkerlund
- Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Tarkastuslautakunta on vuoden 2016 arviointia varten vierailut seuraavissa Äänekosken kouluissa

- 25.10.2016 Koulunmäen yhtenäiskoulu, Teken toimipiste
- 22.11.2016 Asemakadun koulu
- 22.11.2016 Telakkakadun koulu ja maahanmuuttajien opetus
- 21.2.2017 Koiviston koulu

Kuva 1. Tarkastuslautakunta vuonna 2016

Kuvassa vasemmalta jäsenet: Kalervo Toffer, Olli Jämsén, Vappu Kautto, Laura-Liisa Hyytiäinen (pj), Liisa Lakanen (varaj), Pentti Salminen (varapj), Jukka Vuorio (tilintarkastaja). Kuvasta puuttuu jäsen Paul Lilienkampff

3. Jälkiseuranta

Vuoden 2015 arviointikertomuksessa todettuihin seikkoihin on kaupunginhallitus antanut selvityksen valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle määräajassa (KH 3.10.2016 § 225)

Tarkastuslautakunta odottaa edelleen kiinteistöstrategian valmistumista.

TARKASTUSLAUTAKUNTA SAATTAÄ SEURAAVAT ASIAT VALTUUSTON TIETÖÖN:

4. Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tilikauden ylijäämä on 5, 797 milj. euroa. Tulos on merkittävästi parempi kuin vuonna 2015 (0,444 milj. euroa). Vuosikate on 12,765 milj. euroa, mikä on 2,664 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa. Vuoteen 2015 verrattuna vuosikate on 5,576 milj. euroa parempi.

Verotulot olivat 74,4 milj. euroa ja ne lisääntyivät vuoteen 2015 verrattuna noin 1,3 milj. euroa. Valtionosuudet olivat 44,484 milj. euroa, joka on noin 4,1 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimintatuotot olivat 19,3 milj. euroa (ulkoinen) ja vähennystä oli edelliseen vuoteen verrattuna noin 1 prosenttia. Toimintakulut olivat 128,0 milj. euroa (ulkoinen) ja vähennystä oli edelliseen vuoteen verrattuna 0,6 prosenttia (tuottojen ja kulujen erot edelliseen vuoteen verrattuna noin 1 prosenttia). Poistot olivat noin 7,0 milj. euroa ja ne olivat 0,2 milj. euroa edellisvuotta suuremmat johtuen investointien valmistumisesta.

Kaupungin tuloveroprosentti oli 21,50 vuonna 2016. Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2016 oli 19,83, Keski-Suomessa vastaava luku oli 20,47.

Lautakunnittain tarkasteltuna kaikki lautakunnat alittivat talousarvion käyttötaloudessa varatut nettomäärärahat ja säästöä muodostui lautakuntien nettotoimintakatteista yhteensä noin 1,5 miljoona euroa.

5. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta edellyttää, että toiminnallisten tavoitteiden mittariston luettavuutta kehitetään.

Opetustoimi: Tarkastuslautakunta on tarkastellut erityisesti opetustoimen yhtenäiskoulua. Hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäiskoulun perustaminen on ollut tarkastuslautakunnan mielestä haastavaa, varsinkin etäyksiköiden osalta.

Tarkastuslautakunta kiinnitti opetustoimen tarkastelussa huomiota seuraaviin asioihin, jotka se haluaa saattaa valtuuston tietoon:

- esimiestyöskentely ja johtaminen eivät ole kaikilta osin kunnossa. Tämä näkyy esim. työhyvinvointikyselyissä työssäjaksamisen ongelmana, työnsuojelullisten asioiden hoidon puutteina, työnjaollisina ongelmina sekä esimiestuen puutteena.
- sisäilmahaasteet
- erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden vaatimien resurssien tasapuolisuuteen eri opetustoimen yksiköissä.

- opetussuunnitelma uudistus tuo opetustoimelle haasteita digitaalisten laitteiden investointien osalta sekä lisääntyvänä IT-tuen tarpeena.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota, miten erityisesti Telakkakadun koulun henkilöstö sekä nuorisotoimi Suolahdessa ovat suoriutuneet erinomaisesti maahanmuuttajanuorien opetuksesta sekä vapaa-ajantoiminnassa.

Arjentuki: Tarkastuslautakunta on ollut huolissaan arjentuen yksikön johtamisesta. Yksikkö on kaupungin perusturvan näkökulmasta tärkeä toiminnallisesti sekä taloudellisesti ja sen johtajuus toivottavasti vakiintuu.

Elinvoimayksikkö: Tarkastuslautakunta katsoo, että elinvoimayksikön perustaminen vastaa paremmin nykytilanteeseen, kuin vanha toimintamalli. Tarkastuslautakunta seuraa elinvoimayksikön toiminnan kehittymistä elinkeino-, kilpailukyky- sekä työllisyysasioissa.

Hankinta: Kaupungin hankinta-asiantuntijuus on kehittynyt parempaan suuntaan. Yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa tulee kuitenkin vahvistaa. Tarkastuslautakunta toteaa, että kohdennetussa ostolaskujen tarkastuksessa tuli esiin tarkastustarpeisuutta erityisesti pienhankintojen osalta. Vuoden 2017 tilintarkastuksen työsuunnitelmaan on tarkoituksenmukaista sisällyttää pienhankintojen sääntöjenmukaisuustarkastus IT-avusteisesti. Lisäksi lautakunta suosittelee, että tulevaan arviointisuunnitelmaan vuodelle 2017 sisällytetään pienhankintojen (alle kansallisen kilpailuttamisrajan) tarkoituksenmukaisuusarviointi.

Talous ja alijäämien kattaminen: Kaupungin taloudenhoito on vuonna 2016 ollut tasapainossa. Lautakunta kiittää kaikkia toimialueita tiukan talouskurin noudattamisesta. Lautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota kertaluonteisten erien vaikutuksesta tulokseen (valtionosuudet / verotulot).

Vesiosuuskuntien taloudesta teetetyt raportit toivotaan johtavan säännölliseen ja tiiviiseen yhteistyöhön, jolla taataan kaupungin vesiosuuskunnille antamien velkatakausten riskien hallinnan seuranta.

Hallinto: Kaupunki on saanut täytettyä ylimpien viranhaltijoiden virat, mikä selkeyttää hallinnon työtehtäviä. Hallintosäännön päivittäminen on edennyt hyvin. Uusi tarkastuslautakunta saa vastuulleen sidonnaisuusrekisterin ylläpidon sekä julkaisemisen.

6. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta

Vuoden 2014 tilintarkastusraportissa muun muassa tilintarkastaja suositteli, että kaupungin IT-kontroleihin suoritetaan ulkopuolisen CISA-tarkastajan toimesta auditointi sisäisen valvonnan näkökulmasta.

Kaupungissa on vuoden 2016 aikana toteutettu ulkopuolisen asiantuntijan toimesta tietoturvahallinnon tarkastus, jossa tarkastuksen kohteena oli Äänekosken kaupungin tietohallinnon ylläpitämän infrastruktuurin tietoturvallisuus. Tarkastuksen tavoitteena oli arvioida

infrastruktuurin tietoturvan ylläpidon asianmukaisuutta verkko- ja palvelinympäristössä: (1) varmistaa hallinnollisen tietoturvan asianmukaisuus ja (2) kartoittaa teknisen tietoturvan taso. Arviointiperusteina tarkastuksessa käytettiin tietoturvallisuuden osioita Vahti-ohjeistuksesta ja ISO 27001 – viitekehystä. Lisäksi arvioitiin varautumista EU-tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin.

Arvioitavien osa-alueiden sisäisen valvonnan/ riskienhallinnan tason kokonaisarvion määrittelyssä ei havaittu merkittäviä puutteita tai riskejä (tai olemassa olevia riskejä ei ole tunnistettu). Tarkastushavainnot olivat riskitasoltaan kohtuullisia tai vähäisiä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan kuvaus toimintakertomuksessa on asianmukainen ja riittävän laaja.

7. Henkilöstö ja työllisyys

Tarkastuslautakunta on tarkastellut henkilöstöasioita työhyvinvointikyselyn kautta. Työhyvinvointikysely on toteutettu vuonna 2016 ja vuoden 2017 alussa. Pääsääntöisesti työhyvinvointiasioissa on menty eteenpäin verrattuna vuoden 2011 kyselyyn. Kysely antaa lautakunnan mielestä tyydyttävät tiedot yksiköittäin ja aihealueittain sekä mahdollisista poikkeavuuksista, kuten johtamisesta.

Äänekosken kaupungin palveluksessa oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 1 311 henkilöä, joista vakinaisten osuus on 962 henkilöä ja määräaikaisten 349 henkilöä. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstömäärä kokonaisuutena säilyi edellisen vuoden tasolla. Määräaikainen henkilöstö muodostuu pääosin sijaisista. Lisäksi määräaikainen henkilöstö sisältää työllistetyt ja muut määräaikaiset. Vakinaisten osuus koko henkilöstöstä oli 73,4 %.

Henkilöstömäärältään suurin toimiala vuoden 2016 lopussa oli perusturva, jossa päätoimisesta henkilöstöstä työskenteli 46,4 %. Kasvun ja oppimisen toimialalla työskenteli 37,4 %, keskushallinnon toimialalla 9,6 %, vapaa-aikatoimessa 4,6 % sekä teknisellä ja ympäristötoimialalla 2,0 %.

Tuloslaskelman palkkamenot vuonna 2016 olivat 44,4 milj. euroa (edellisvuonna 42,9) ja palkkojen sivukulut 14,3 milj. euroa (edellisvuonna 13,9).

Työttömyysaste pysyi edelleen korkeana. Tarkastuslautakunta on erityisen huolestunut nuorten työttömyydestä. Pitkäaikaistyöttömät lisäävät kaupungin maksettavaksi tulevaa työmarkkinatuen kuntaosuutta, jonka vuoksi aktivointitoimenpiteitä tulisi järjestää mahdollisimman monelle. Äänekoskella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 19,5 % (20,4 %). Keski-Suomessa vastaava luku oli 17,0 % (18,0 %) ja koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus oli 13,6 % (14,4 %).

Äänekosken kaupungin väkiluku oli vuoden 2016 lopussa 19 367 henkeä ja vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 279 henkeä. Tarkastuslautakunta on huolissaan väkiluvun vuosittain toistuvasta vähentymisestä.

8. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkikonsernitasolla tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomioita merkittävään vieraan pääoman määrään. Konsernin lainakanta 31.12.2016 on ollut noin 141 milj. euroa, joka on tosin vähentynyt edellisestä vuodesta noin 7 milj. euroa. Lainakanta per asukas vuonna 2016 on ollut 7 264 euroa, josta vähennystä vuoteen 2015 verrattuna oli 252 euroa (kaupunki ilman konsernia 3 717 euroa/asukas)

Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus 86,80 (93,81) prosenttia kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus koko kuntasektorilla on noin 30 prosenttia. Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen sietokykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Äänekosken omavaraisuusaste vuonna 2016 on ollut 33,44 (31,17) prosenttia.

9. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on kuntalain mukaan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Kaupungin taseessa oli 31.12.2015 kattamatonta alijäämää noin 5,5 milj. euroa, mikä oli 282 euroa per asukas. Vuoden 2016 muutetussa talousarviossa tilikauden ylijäämäksi arvioitiin 2,7 milj. euroa toteutuman ollessa 5,8 milj. euroa. Ylijäämää muodostui siis 3,1 milj. euroa suunniteltua enemmän, joten edellisten tilikausien ylijäämä muuttui vuoden 2016 aikana positiiviseksi noin 0,3 milj. euroa. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että kaupungin kertyneet alijäämät saatiin katetuksi etuajassa ja edellyttää kaupungilta kustannustehokasta taloudenhoitoa jatkossakin. Pelkästään valtio-osuuksien ja verotulojen kasvun varaan ei kaupungin talouden kehittämistä voi kuitenkaan perustaa.

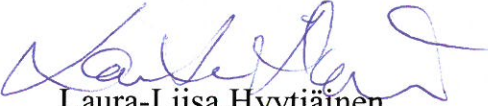
10. Yhteenveto

- Tarkastuslautakunta odottaa edelleen kiinteistöstrategian valmistumista.
- Kaupunkikonsernitasolla tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomioita suureen vieraan pääoman määrään.
- Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että kaupungin kertyneet alijäämät saatiin kateuksi etuajassa ja edellyttää kaupungilta kustannustehokasta taloudenhoitoa jatkosakin. Pelkästään valtio-osuuksien ja verotulojen kasvun varaan ei kaupungin talouden kehittämistä voi kuitenkaan perustaa.
- Tarkastuslautakunta kiinnitti opetustoimen tarkastelussa huomiota siihen, että esimiestyöskentely ja johtaminen eivät ole kaikilta osin kunnossa. Tämä näkyy esimerkiksi työhyvinvointikyselyissä työssäjaksamisen ongelmana, työnsuojelullisten asioiden hoidon puutteina, työnjaollisina ongelmina sekä esimiestuen puutteena. Eri-tyisen ja tehostetun tuen oppilaiden edellyttämät resurssit eivät ole tasapuolisesti kohdennettu opetustoimen yksiköihin. Tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitukselta vastausta siihen, miten edellä mainitut asiat korjataan.

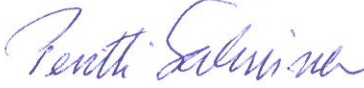
11. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2016 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto velvoittaa kaupunginhallituksen antamaan selvityksen yhteenvedossa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä lokakuun 2017 loppuun mennessä.

Äänekoskella 9. päivänä toukokuuta 2017

Laura-Liisa Hyytiäinen
puheenjohtaja

Pentti Salminen
varapuheenjohtaja

Kalervo Toffer
jäsen

Olli Jämsén
jäsen

Paul Lilienkampf
jäsen

Vappu Kautto
jäsen

Liisa Lakanen
varajäsen